

ความเป็นมาแห่งการพัฒนา ความสัมพันธ์ไทย-เวียดนาม (1976-2000)

หว่าง คึก นาม

สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงฮานอย

คำนำ

เวียดนามและไทยเป็นประเทศที่มีประวัติศาสตร์มาช้านานและต่างก็อยู่ในแผ่นดินใหญ่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้จึงได้มีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเริ่มมาแต่ครั้งกระโน้น โดยผ่านการเปลี่ยนแปลงแห่งประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างรัชสมัยต่างๆ บ้างก็มีวิวัฒนาการแจ่มจรัส ทว่าก็เสี่ยงไม่พ้นความชบเซาที่ระกำลำบากแอบแฝงอยู่ อย่างไรก็ตาม พื้นเพวัฒนธรรมของวัฒนธรรมชาวนาคำประกอบกับการเผยแพร่พระธรรมคำสอนแห่งพุทธศาสนาเปรียบเสมือนเส้นใยทางจิตใจที่แน่นเหนียวผูกพันผู้คนที่ย้ายในลุ่มน้ำต่างๆ ในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง การแทรกซึมของลัทธิอาณานิคมตะวันตกได้ก่อให้เกิดการทำลายที่มีลักษณะเป็นตายกับชะตากรรมของประชาชนชาติต่างๆ และก็เปิดวิถีทางที่แตกต่างกันในการผดุงรักษาอาริปไตยและสรรพทางพัฒนานับแต่สงครามโลกครั้งที่สองสิ้นสุดลงเมื่อปี ค.ศ. 1945 ได้เกิดสภาพการณ์ดึงดูดเข้าสู่ระเบียบของสองขั้ว เลยทำให้บรรยากาศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพิ่มความร้อนระอุ และความสัมพันธ์บ้านใกล้เรือนเคียงเพิ่มความสับสน หลังจากสงครามอินโดจีนีสิ้นสุดลงเมื่อปี ค.ศ. 1975 นี้กว่าภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะได้ดำรงชีวิตต่อผู้ในความปรองดอง แต่ก็ต้องฟันฝ่าการทำลายมากมาย ในสิบกว่าปีต่อมาจึงได้หลุดพ้นออกจากทางตันแห่งวิกฤติการณ์ ครั้นเมื่อสงครามเย็นในระดับโลกสิ้นสุดลงชาติต่างๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้เลือกเอาเส้นทางปรองดองประนีประนอม สร้างสัมพันธไมตรีและความร่วมมือเพื่อการพัฒนา ความสัมพันธ์ไทย-เวียดนามก็อยู่ในแนวโน้มทั่วไปดังกล่าวนี้

ภายใต้หัวข้อเรื่อง “ความสัมพันธ์ไทย-เวียดนาม (ค.ศ. 1976-2000)” ของหนังสือเล่มนี้ ดร.หว่าง คัก นาม ได้นำผู้อ่านย้อนครเวลาหนึ่งส่วนสี่ศตวรรษนับแต่วันสถาปนาสัมพันธภาพทางการทูตอย่างเป็นทางการระหว่างไทยกับเวียดนามจนถึงเมื่อประชาชนประเทศทั้งสองพร้อมทั้งมวลมนุษยชาติอย่างเข้าสู่

ศตวรรษใหม่ ในฐานะเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยสาขาประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและศึกษาวิจัยเจาะลึกทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในภูมิภาค ผู้เขียนได้วาดมโนภาพทั่วไปแห่งความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสอง โดยผ่านประวัติศาสตร์ช่วงต่างๆ จนถึงปี ค.ศ. 1975 ต่อจากนั้นก็ย้ายหนักในข้อความของสองบรรพเทียบได้กับสองช่วงแห่งความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ตั้งแต่ ค.ศ. 1976-1989 และตั้งแต่ 1989-2000

อาจจะกล่าวได้ว่า นี่เป็นสองช่วงที่ตึกคักที่สุดแต่เต็มไปด้วยความสับสนในความสัมพันธ์ไทย-เวียดนาม ด้วยทฤษฎะเชิงวิทยาศาสตร์ในการประเมินเหตุการณ์ประวัติศาสตร์อย่างภาววิสัย ผู้เขียนจึงไม่หวั่นเกรงที่จะย้อนศรช่วงเวลาที่ระกำลำบากในความสัมพันธ์ “เผชิญหน้า” ระหว่างกลุ่มอินโดจีนกับอาเซียนโดยครอบคลุมความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับเวียดนามด้วย สภาพการณ์ดังกล่าวที่ว่านี้สามารถแยกแยะแจจแจงในเมื่อวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในบนกระดานหมากรุกระหว่างประเทศ การคิดอ่านของประเทศมหาอำนาจและการสรรหาของแต่ละชาติที่เกี่ยวข้อง แนวโน้มประนีประนอมระหว่างภูมิภาค ประเทศ ความต้องการสันติภาพและเสถียรภาพของประเทศต่างๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้คู่กันกับการปรับนโยบายต่างประเทศของรัฐต่างๆ ได้เปิดทางใหม่ให้แก่ความสัมพันธ์ในภูมิภาค ความสัมพันธ์ไทย เวียดนามก็ไปตามกระแสธารนั้นเพื่อไปบรรจบกับแนวโน้มภูมิภาคภีวตันและโลกาภีวตัน

เริ่มแต่ทศวรรษปี 1990 โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือหลังจากที่เวียดนามได้เป็นสมาชิกอาเซียน ความสัมพันธ์ไทย-เวียดนามมีทั้งลักษณะทวิภาคีระหว่างสองชาติและลักษณะพหุภาคีในความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกอาเซียน ด้วยประการนี้ ความสัมพันธ์พหุภาคีจึงส่งผลกระทบในทางบวกต่อความสัมพันธ์ไทย-เวียดนาม และในขณะเดียวกันความสัมพันธ์ทวิภาคนั้นก็เป็นแรงผลักดันพัฒนาการโดยรวมของภูมิภาค ผลกระทบซึ่งกันและกันในสภาวะการณ์แห่งสันติภาพและเสถียรภาพได้ทำให้พลังอำนาจของสมาชิกอาเซียนแต่ละประเทศเพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณ ช่วยสร้างสภาวะแวดล้อมที่เกื้อกูลความร่วมมือและการพัฒนาในทั่วภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทั้งนี้ทั้งนั้นจะเห็นได้ว่าจากเหตุการณ์

การเมืองที่ได้นำมาใช้ประโยชน์ ข้อมูลทั้งหลายทางเศรษฐกิจได้รับการวิเคราะห์
วิเคราะห์ละเอียด ตลอดทั้งแหล่งเอกสารมากหลายทางด้านต่าง ๆ ดร.หว่าง คัก
นาม ได้ทำให้นหนังสือเล่มนี้ได้รับความเชื่อถือและเป็นแหล่งเอกสารเพื่ออ้างอิงอันมี
ค่า นักศึกษาก็ดี นักค้นคว้าวิจัยก็ดี อาจจะพบเห็นคุณประโยชน์ไม่มากนักน้อยจาก
หนังสือเล่มนี้ เนื่องจากได้ลำดับเหตุการณ์ไว้เป็นระบบ ความลุ่มลึกของเหตุผล
และการใช้หลักทฤษฎีทั่วไปว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอย่างบังเกิดผล
และก็นั่นนี้อาจจะพบเห็นคำถามต่าง ๆ ที่พึงจะให้ความกระจ่างแก่ปัญหาที่
อาจจะต้องการอภิปรายกันอยู่ คิดว่าผู้เขียนคงจะยินดีต้อนรับเพราะถือว่านั่นคือ
แรงผลักดันการพัฒนาวิทยาศาสตร์

ด้วยความปิติยินดีในความสำเร็จของผู้เขียนและความน่าเชื่อถือใน
วิชาความวิจัย ข้าพเจ้าจึงใคร่ขอแนะนำกับผู้อ่านหนังสือ “ความสัมพันธ์ไทย-
เวียดนาม (ค.ศ. 1976-2000) ของ ดร.หว่าง คัก นาม

กรุงเทพมหานคร วันต้นปี 2007

ศาสตราจารย์ หวูเหียงนินห์ (คุณครูแห่งประชาชน*)
มหาวิทยาลัยแห่งชาติฮานอย

---

* ตำแหน่งที่ทางการมอบให้แก่อาจารย์ผู้ทำประโยชน์ให้แก่บ้านเมือง

สารบัญ

	หน้า
คำนำของผู้อำนวยการสถาบันเอเชียศึกษา	(3)
คำนำ	(5)
สารบัญ	(9)
สารบัญตาราง	(11)
รายการคำย่อ	(12)
อรััมภบท	1
บรรพ 1 ผลสรุปทั่วไปเกี่ยวกับความสัมพันธ์ไทยเวียดนามในประวัติศาสตร์	5
1.1 ที่มาแห่งความสัมพันธ์ไทยเวียดนาม	6
1.2 ความสัมพันธ์ไทย-เวียดนามก่อนปี ค.ศ. 1883	16
1.3 ความสัมพันธ์ไทย-เวียดนามตั้งแต่ ค.ศ. 1883-1945	28
1.4 ความสัมพันธ์ไทย-เวียดนามตั้งแต่ ค.ศ. 1945-1954	35
1.5 ความสัมพันธ์ไทย-เวียดนามตั้งแต่ ค.ศ. 1954-1975	42
บรรพ 2 ความสัมพันธ์ไทย-เวียดนามตั้งแต่ ค.ศ. 1976-1989	61
2.1 ริเริ่มปรับปรุงความสัมพันธ์	61
2.1.1 สถานการณ์ระหว่างประเทศและภูมิภาค	62
2.1.2 ความสัมพันธ์ไทย-เวียดนามในช่วง 1976-1978	68
2.2 การกลับมาสู่สภาวะเผชิญหน้ากันในความสัมพันธ์ไทย-เวียดนาม (1979-1985)	79
2.2.1 สถานการณ์ระหว่างประเทศและภูมิภาค	79
2.2.2 ความสัมพันธ์ไทย-เวียดนามในช่วง 1979-1985	87

	หน้า
2.3 เริ่มเข้าสู่การผ่อนคลายในความสัมพันธ์ไทย-เวียดนาม (1985-1989)	105
2.3.1 สถานการณ์ระหว่างประเทศและภูมิภาค	106
2.3.2 ความสัมพันธ์ไทย-เวียดนามในช่วง 1985-1989	112
บรรพ 3 ความสัมพันธ์ไทย-เวียดนามตั้งแต่ ค.ศ. 1989-2000	131
3.1 การยืนยันแนวโน้มแห่งการผ่อนคลายและความร่วมมือในความสัมพันธ์ไทย-เวียดนาม (1989-1995)	132
3.1.1 สถานการณ์ระหว่างประเทศ	132
3.1.2 ความสัมพันธ์ไทย-เวียดนามในสายสัมพันธ์เวียดนามอาเซียน	142
3.1.3 ความสัมพันธ์ทวิภาคีไทย-เวียดนาม ตั้งแต่ปี 1989-1995	149
3.2 ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาในความสัมพันธ์ไทย-เวียดนาม (1995-2000)	168
3.2.1 สถานการณ์ระหว่างประเทศ	169
3.2.2 ความสัมพันธ์ไทย-เวียดนามในอาเซียน	175
3.2.3 ความสัมพันธ์ทวิภาคีไทย-เวียดนาม ตั้งแต่ปี 1995-2000	182
บทสรุป	211
เอกสารอ้างอิง	225
ภาคผนวก	238
ภาคผนวก 1	239
ภาคผนวก 2	261
ภาคผนวก 3	263

สารบัญตาราง

		หน้า
ตาราง 1.1	ขนาดการเข้าร่วมทางทหารของไทยในสงคราม เวียดนามระหว่างปี ค.ศ. 1964-1973	47
ตาราง 2.1	ความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างไทยกับเวียดนาม ตั้งแต่ ค.ศ. 1978-1983	105
ตาราง 2.2	ความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างไทยกับเวียดนาม ตั้งแต่ ค.ศ. 1985-1988	116
ตาราง 3.1	ความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างไทยกับเวียดนาม ตั้งแต่ ค.ศ. 1990-1995	158
ตาราง 3.2	การลงทุนโดยตรงของไทยในเวียดนามตั้งแต่ ค.ศ. 1991-1995	160
ตาราง 3.3	ความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างไทยกับเวียดนาม ตั้งแต่ 1995-2000	196
ตาราง 3.4	การลงทุนโดยตรงตามสาขางานของไทยในเวียดนาม	202